

Den danske mediescene anno 2014

Kunne vi hæve niveauet en smule?

Den sidste uges diskussioner om DR's spareplan har fået medieinteressenter og politikere på barrikaden igen. Det har også fået en ny diskussion om alternativ finansiering af dansk film til at blusse op igen. Det er faktisk ikke så mange måneder siden, at [Mediaaftalen for 2015-2018](#) blev aftalt med næsten alle politiske partier. Op til den aftale har der været en veritabel "krig" om public service rollen, sådan som det altid er op til mediaaftalen. Og bare for god ordens skyld udestår der endnu en forhandlingsfase – nemlig public service kontraktens udformning – som i yderligere detaljer beskriver DR's virke de næste fire år.

Danmarks statslige medier

Lad os bare slå fast, at staten fylder meget i mediebilledet. Dels DR's 6 tv-kanaler, 11 radiokanaler – heraf 3 FM-kanaler og resten på DAB – og dr.dk med streaming, on demand, apps og HbbTV. Dels TV 2|Danmark og deres 5 nichekanaler, TV 2 Play og øvrige internetaktiviteter samt TV 2-regionerne. Og så er der også lige public service taleradioen Radio 24syv og en Folketingskanal.

Finansierings- og reguleringspræmisserne er forskellige – men ikke desto mindre er det staten der har ejerskabet. Det efterlader det kommercielle marked i en behård konkurrence om lyttere, seere og brugere af de øvrige medier – ingen tvivl om det.

Vilkårene for radio- og tv-branchen er underlagt Kulturministeriets regulering og bygger historisk på et *mindset* af broadcast teknologi som involverer radio- og tv-sendenet. Rent teknisk er disse afhængige af et bestemt frekvensspektrum (radiobølger), der endnu betragtes som en knap ressource. Disponering og anvendelsen af frekvenser i Danmark reguleres af staten, som har tildelt Erhvervsstyrelsen et særligt mandat, der koordineres med andre lande.

Det store billede

Sådan har det været siden begyndelsen af 1900-årene, hvor Statsradiofonien blev etableret. I 1951 blev "fjernsyn" og Danmark Radio introduceret, som efterfølgende er blevet til DR. TV 2 blev etableret i 1988, Folketingskanalen i 2009 og Radio 24syv i 2012. I midt-1990'erne dukkede Internettet og World Wide Web op og på knap 20 år har det skabt et helt nyt distributionsparadigme. Så langt historien. Men uden den historik, er det som om ingen kan *se skoven for bare træer*.

Hvorfor er det et problem om DR disponerer på den ene eller den anden måde? Præmissen for public service er rimelig klar i både lovgivning og i kontrakterne med arbejdsgiveren, der som bekendt er staten. Hvorfor reagerer de samme politikere så alligevel på detaljerne, når nu de selv – i demokratiets ånd – har valgt armslængdeprincippet, for at de statsejede medier ikke er regulær statslig propaganda? Og hvorfor er den private og kommercielle mediebranche så oprørte hver gang der sker en forandring i DR? Og nu melder også telebranchen sig endelig ind i [diskussionen](#) om mediernes fremtid.

Hvad handler diskussionen så om?

Det ville klæde alle parter i diskussionen om de talte lige ud af posen. Danske Medier burde da om nogen vide hvad *digitaliseringen* betyder for mediebranchen men vælger alligevel hver gang at om tale om statsstøttet konkurrence. Politikerne vælger at tale med to tunger og blander kulturpolitik og teknologi godt og grundigt sammen. Hvis politikere og ledelsen i de respektive mediebrancher ikke ved hvad der venter dem, så kunne man måske tilgive deres kommentarer. Men ret beset er der ikke nogen af parterne, som ikke er klar over at disse år er begyndelsen til enden af det klassiske radio- og tv-marked, og de bliver nødt til at forholde sig til en ny medievirkelighed.

I den sidste medieaftale foreslog politikere, at der skulle nedsættes et [sagkyndigt udvalg](#) som skulle se på public service mediernes rolle ”i medievirkeligheden i de kommende år”. De indviede i mediebranchen ved, at der var en mediebetænkning i 1995, en konvergensrapport i 2000 og den såkaldte Højhastighedskommission i 2009. Sidstnævnte var bl.a. input til den *danske digitale dagsorden*, som den siddende regering overtog uden ændringer fra den tidligere regering og publicerede i 2013.

Den handler om ”bredbånd” og er koordineret med EU’s 2020-strategi, hvorunder den europæiske digitale dagsorden er et af fyrtårnene for alle medlemslandene. Den digitale dagsorden handler om netværks- og mediekonvergens – og dermed direktiverne for hhv. tele og audiovisuelle medier.

I Danmark handler det alene om bredbåndsudbygning af teleinfrastrukturen, der bygger på flere lag af analyser og en beslutning om, at der skal findes tilstrækkeligt frekvensspektrum til det kommende [trådløse bredbånd](#). Herunder, hvis det skønnes nødvendigt, at frigøre tv-frekvenserne til dette formål. For Danmarks vedkommende kan det dog tidligst blive efter 2020, fordi de gældende sendetilladelser til hhv. public service og kommercielt antenne-tv løber hertil.

Frekvenserne der anvendes til AM/FM-radio er ikke ønskværdige til trådløst bredbånd eller mobiltelefoni og de kan heller ikke anvendes til digitalisering af radio. Digitaliseringen af radio er derfor også et kapitel for sig selv. EU's digitalisering omtaler end ikke radio. I Danmark har der nu i næsten 20 år været halvhjertede forsøg på at digitalisere radioen. I den nylige medieaftale er der langt om længe besluttet en køreplan på baggrund af en rapport fra Kulturstyrelsen i 2012 om en "10-årig strategi for digital radio". Måske 10 år for sent.

Den stipulerer, at der kan slukkes for FM-sendenettet i 2019, hvis den digitale lytning er over 50 % medio 2018. Problemet med digital radio er dog, at hverken public service eller de kommercielle medier vil have digitaliseret radioen på den gamle DAB-teknologi. DAB og digitalisering af radio er blevet et herreløst projekt, som kun staten tilsyneladende ønsker gennemført.

Regeringens mediestrategi?

Og det virker ærlig talt lidt hovedløst, at staten med den ene hånd er parat til at nedlægge tv-frekvenserne til broadcast – og med den anden hånd vil bygge et helt nyt broadcast sendenet til digital radio – for at nedlægge et velfungerende dansk FM-sendenet – og slet ikke at tage internettets infrastruktur og andre udviklinger med i disse overvejelser.

Midt i denne diskrepans, har internettet i praksis bl.a. demonstreret hvordan musikmarkedet har måttet tilpasse sig den digitale medievirkelighed. Stort set samtlige radio- og tv-stationer i hele verden er til stede på nettet som streaming. Den parallelt udviklede forbrugerelektronik på audio/video-området kan allerede modtage og afspille hvad som helst, hvor som helst.

Det er blevet en veritabel "religionskrig" mellem broadcastere og telesektoren at publicere rapporter og undersøgelser som beviser, at det *kan* eller *ikke-kan* lade sig gøre at anvende internettet til *broadcast*. Den seneste "våbenhvile" ligner dog nu en konsensus om, at det teknisk kan lade sig gøre – men det bliver dyrt. Det bliver udbygningen og opgraderingen af radio- og tv-broadcast sendenetene også. Og det kunne jo så give anledning til at kigge på den lange bane.

Det har taget Danmark ca. 20 år, at give alle danskere adgang til nettet. De fleste danskere har som minimum en pc, en mobiltelefon eller en smartphone/tablet og en bredbåndsforbindelse med en wi fi router. Sidstnævnte bruges tillige til smart-tv og til streaming via diverse net-bokse og wi fi audio/radio. Med andre ord: Danmark er særdeles godt funderet til den digitale udvikling.

Den danske mediescene anno 2014

Carsten Corneliussen © 2014, strategix.dk

Faktisk så godt, at regeringens gældende [digitaliseringsstrategi](#) også omfatter, at al fremtidig kommunikation mellem borger og det offentlige skal ske digitalt allerede fra i år.

Et led i *den danske digitale agenda* omhandler også [bedre bredbånd til alle danskere](#) – min. 100 Mbit/s senest i 2020 – hvilket ret beset er muligt allerede i dag både på fastnet og på 4G-mobilnettet. Den næste ”5G” teknologi er på vej og realiseres formodentlig også omkring 2020 og vil dermed give endnu hurtigere bredbånd og yderligere kapacitet til anvendelse af internettet som underliggende infrastruktur til en universel distribution.

Dermed er diskussionen om de gamle broadcast infrastrukturer blevet et spørgsmål om at *afvikle* – ikke at *udvikle*. Og det stiller så igen spørgsmålet om, hvorfor vi i Danmark vil udbygge antenne-tv og radio i deres egne netværkstopologier. Burde vi ikke snarere tage bestik af den udvikling der foregår på internettet og foretage nye sonderinger i, hvad der er klogest at investere i?

I hvert fald må man håbe, at det særlige sagkyndige udvalg som skal diskutere public service også inkluderer det tværfaglige samspil i mediekonvergensen – og ikke blot gennemfører en pseudo diskussion om public service rollen og medier i en isoleret dansk mediekonkurrence. Det kræver indsigt i infrastrukturteknologi, i udviklingen af forbrugerudstyr og i den faktisk sociale anvendelse af teknologi og medier, hvor overskriften måske snarere burde være ”Smart Living” eller ”Smart Cities”, hvor ordet *smart* er i betydningen: intelligente løsninger.

Genopfindelsen af medier

Prøv f.eks. det her tankeeksperiment: hvis man i dag skulle genopfinde ”radio og tv broadcast” i den digitale medievirkelighed, hvad ville vi så gøre? Og hvis det samtidig kunne tage højde for den digitale kommunikation vi allerede har, kunne det så også leve op til de demokratiske og pluralistiske vilkår vi stiller til medier i dag?

- En praktisk løsning på infrastruktur og kapacitet kunne f.eks. indebære, at indgå en aftale med Facebook om et særligt dansk ”chapter”, hvor alle danskere havde sin profil (75 % af alle danskere har allerede en) med tilhørende offentlige oplysninger som kunne deles med relevante parter. Rent teknisk kunne det f.eks. erstatte NemID og e-boks/post og det hele kunne gemmes centralt i en cloud med hhv. privat og offentlig adgang.
- Og f.eks. en aftale med Google om plads til ”radio & tv” kanalerne på YouTube med en særlig prioritering af public service synlighed i søgning efter relevant indhold. Det erstatter jo blot den såkaldte elektroniske programguide

(kanalvælgeren) fra radio og tv i dag. Med en intuitiv browser [funktionalitet] vil der være adgang på samme niveau som de apps brugerne allerede i dag har til forskellige interesseområder.

- Borgernes pc, smart-tv, tablet og/eller smartphone ville kunne anvendes som terminal ligesom cookie/tracking jo allerede per definition er accepteret som overvågning, kontrol og kvittering. Omkostningerne til udstyr og bredbånd med adgang til internettet kunne f.eks. trækkes fra i skat – ligesom kørselsfradrag. Det kunne f.eks. modsvare at opretholde en licensbetaling for public service.

Voila. Det var den korte version. Alle er velkomne til at bearbejde ideen i detaljer. Ganske vist vil det være at lægge store dele af statsadministrationen i hænderne på multinationale virksomheder – men ærligt talt (helt uden følelser for det ene eller det andet), er det så anderledes end den outsourcing, som allerede sker på så mange områder af den danske "infrastruktur"?

Er der en plan?

Mit provokerende "fikse" forslag herover kan faktisk blive en reel medievirkelighed, hvis antenne-tv forsvinder i løbet af de næste 5-10 år, så vil public service blive mødt af et krav om betaling for trafik på nettet – ligesom andre streamingtjenester er tvunget til det allerede i dag. Hvordan den økonomi hænger sammen er svær at afgøre – men det gør jo public service kanalernes ønske om at opretholde sit eget sendenet forståeligt, idet det her er andre som i dag betaler for videredistribution.

Vi er allerede blevet afhængige af de tilstedeværende udenlandsk ejede IT- og televirksomheders lyst til at investere i de politiske visioner om bredbånd. Man kan spørge om disse televirksomheder har en masterplan? Og husk lige på at Danmarks største kabel-tv forretning faktisk er ejet af det private teleselskab TDC. Deres plan kunne f.eks. være blot at vente på den digitale overgang af distribution af medierne, hvorved indtjeningen på deres kerneforretning – nemlig at flytte "data" fra A til B – også er sikret til den næste generation af aktionærer.

Man kunne stille det samme spørgsmål til et par af de udenlandske ejede medier. Er der en masterplan? Driver de alene radio og tv-medievirksomhed i Danmark for at udnytte reklame- og abonnementspotentialet som indtægt? De betaler allerede i dag for distribution i kabel- og satellit netværkerne. Når de også ender på nettet, er de fri af den *videredistribution*, men de skal så finde en ny model for brugerbetaling og/eller reklameindtægter for at kunne betale for internetdistribution.

I lyset af teleselskabernes indtægtpotentiale for andres anvendelse af internettet som en universel distributionsplatform, er det faktisk ikke så mærkværdigt at f.eks. filmbranchen synes, at teleselskaberne skal bidrage/støtte (dansk) filmproduktion. Tænker man i et mindset af en mulig "digital deleøkonomi" er det vel nærmest forfriskende, at PPP (Private Public Projects) kan udmøntes alternativt frem for statsstøtte.

Tilbage til fremtiden

Det stiller unægtelig diskussionen om mediernes fremtid i større og bredere perspektiv – både for public service og de kommercielle aktører – og det udstiller den manglende samlede diskussion om telesektorens ageren i forhold til bl.a. *netneutralitet* og om, hvorvidt internettet er "frit og åbent" for alle.

Man kan spørge hvorfor Danmark – som jo alt andet lige anser sig selv for at være progressive og innovative – har ladet stå til i de sidste 15-20 år, når det handler om infrastruktur, kommunikation og medier? Nu er der faktisk en chance til at tænke nyt.

Det virkelig store billede er et teknologisk paradigmeskift, som nu har varet i over 30 år (jf. artiklen om [teknologitrends](#)). Det digitale paradigme er faktisk på vej mod enden og et nyere og endnu mere dramatisk teknologisk paradigmeskift er såmænd allerede begyndt.

Digitaliseringen startede allerede i et endnu tidligere teknologiparadigme – nemlig i 1960-70'erne, hvor f.eks. den grafiske branche – og senere alle virksomheder i alle brancher – blev udsat for "edb" (IT-udviklingen). Senere i 1980-90'erne, blev bl.a. telesektoren liberaliseret og privatiseret – og "tele & data" kommunikation smeltede sammen og endte med et internet og det dengang eksotiske *World Wide Web*. I dag er "internettet" synonym med en global kommunikationsinfrastruktur, der både omfatter de faste net og de mobile og trådløse netværker og som giver alle adgang til alt indhold.

I Danmark taler staten og politikere endnu om et "bredbåndssamfund" og tror lidt naivt, at hvis blot alle får superhurtige bredbåndsforbindelser, så er digitaliseringen en realitet. Det er ikke hele sandheden. Hvis alle danskere har adgang til internettet og alt indhold på nettet – ja, så er det i hvert fald den samme præmis for den digitale infrastruktur for alle, men det er på tide at se på om "indholdet" ikke bare lukkes ind bag en ny *gatekeeper*. Så, hvorfor taler vi stadig væk om *medier* som om denne branche er undtaget denne udvikling?

Kodeordet var "alt indhold på nettet"

For ikke så længe siden var "de elektroniske medier" synonym med radio og tv. Hvornår er vi parate til at kalde det for "digitale medier"? Og i denne overgang fra elektronisk til digital, hvad er så vilkårene for de gamle trykte medier?

Ligesom det er evident, at de gamle radio- og tv-sendenet om nogle få år bliver erstattet af streaming og *on demand* som digital distribution via internettet, så er det vel også evident, at distribution af aviser, magasiner og bøger fremover bliver digitale. Spørgsmålet er om de kan forblive som "kanal/brand" som i dag?

Brugerne – som bekendt også er borgere og forbrugere – er allerede i gang med den digitale omstilling – oven i købet tvunget af staten med digital kommunikation til og fra det offentlige i de næste par år. Brugerne mangler måske et noget mere synligt incitament for *digital kommunikation* til og fra det offentlige, da dette endnu blot er præsenteret som en IT- automatisering, som man lige så godt kunne kalde for "høflig selvbetjening" uden en digital merværdi. Derimod har brugerne ikke tøvet på musik og serie/film- og tv-området, fordi der her har været en indlysende *convenience* faktor for personalisering og individualisering af eget medieforbrug.

De fleste yngre forbrugere har for længst skiftet avisernes daglige printtilbud ud med nyheder på nettet – ligesom de også hellere bruger internettet og streaming af lyd og billeder i stedet for radio og fjernsyn.

Radio- og tv-branchen tror generelt, at de allerede er omstillet til den nye digitale distribution. Det er de dog ikke alle – der udestår lige at tage stilling til om radio- og tv-sendenettens broadcast funktionalitet bør overleve – og i givet fald så, at besvare spørgsmålet: hvorfor? De *trykte medier* står over for samme revolution som den i 1970'ernes grafiske omstilling. Man kan undre sig over paratheden til omstilling, når de nu har prøvet det før. Er det for at fastholde forretningen af "kanaler og flow"? Heri ligner diskussionerne om de trykte medier og broadcast faktisk hinanden.

Statslig skizofreni

Har statens strateger og økonomer en *samlet* plan for et Digitalt Danmark? De seneste par år har budt på et vagtskifte hos medieordførere. Man kan derfor tilgive dem, at de ikke ved nok om den hastige teknologiske udvikling og hvad den betyder for infrastruktur og distribution. Måske kan man også tilgive, at de har meninger om indholdet, hvis det handler om politisk eller kulturpolitisk ideologi. Derimod må man forvente, at de IT- og telepolitiske ordførere har et fagligt kendskab til udviklingen af den digitale teknologi.

Den danske mediescene anno 2014

Carsten Corneliussen © 2014, strategix.dk

Men hvorfor taler de ikke sammen? Det kunne f.eks. betyde, at Kulturstyrelsen, Erhvervs- og Digitaliseringsstyrelserne blev lagt sammen i ét fremadtænkende regulerende organ (som det f.eks. er tilfældet i England med *Ofcom*). Det ville give et bedre og mere sammenhængende kvalificeret input til de politiske beslutninger

Tiden burde være inde til at de "gamle" selvstændige embedsmandsregimer koordinerer deres ressourcer – i stedet for enten høfligt at ignorere hinanden eller ligefrem bekriige hinanden – og i sidste ende alligevel at overlade beslutningerne til økonomerne i Finansministeriet, som vurderer dette ud fra en gammeldags sektoropfattelse.

Statens embedsmænd skal jo ikke være "champions" for den ene eller den anden branches lobbyister. Men IT- og telesektoren har på trods af privat og kommerciel status alligevel fået sin egen "champion" i form af statens ene arm, som indtil videre ikke er synderlig aktiv i koordinering med den anden arm. Den anden arm bliver således "champion" for medierne og har den ulempe, at den ikke forstår teknologien – eller ikke synes, at det er et emne som er værd at beskæftige sig med i medie- og kultursammenhæng.

Hvordan ser skoven så ud?

For nu at blive i analogien om ikke at kunne "se skoven for bare træer", så arbejder den ene halvdel af embedsmænd og politikere med infrastruktur og den anden med indhold. Ingen af dem snakker sammen og ingen af dem har nogen fornemmelse af, at de er i en skov – oven i købet den samme skov – de har blot fået opgaven at passe hver deres del af træerne.

Imens det sker, er de virkelig store og globale aktører [Facebook, Google m.fl.] i den digitale medievirkelighed i gang med at plante nye træer – og i dette arbejde støder de en gang imellem på de lokale "skovfogeder" som enten oplyser, at der er adgang forbudt eller at der skal betales særskilt for at plante nye træer. Disse store globale spillere smiler venligt og betaler hvad det koster. De har nemlig penge nok og de ved, at de [sår for fremtiden](#) med en helt ny slags træer, der i sidste ende vil overskygge og kvæle de gamle træsorter.

Disse nye virksomheder anvender den nye digitale teknologi, som de selv har været med til at opfinde, til at opbygge en ny global social forståelse og adfærd for at alle kan få hvad de vil, når de ønsker det. Ærgerligt, at det er nogle teleselskaber der bestemmer hvad det skal koste.